

SIYASAL PARTİLER DEMOKRATİK Mİ?

Devrimci Aydınlık Dergisi, 11 Mayıs 1997

Yıldırım Koç

Türkiye'de bugün Parlamento'da temsil edilen siyasal partiler demokratik bir yapıya ve işleyişe sahip değil. Bu durumdaki siyasal partilerin de ülkemizde bir demokrasi kültürünün gelişmesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunması beklenemez. Sendika-içi demokraside yetersizlikler vardır. Ancak günümüzde sözü edilen siyasal partiler ile sendikalar karşılaştırıldığında, örgüt-içi demokrasi açısından sendikaların çok daha gelişkin bir düzeyi temsil ettiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Partilerin tüzüklerinin tüm hükümlerini parti-içi demokrasi açısından kısa bir yazıda ele almak olanaklı değil. Birkaç konuyla yetineceğim.

Birinci konu, seçimle işbaşına gelmiş yönetim kurullarının partinin üst organları tarafından görevden alınması.

DYP tüzüğüne göre, "parti menfaatlerini zedelemek ve sarsmak" ve "talimatlara uymamak" gibi gerekçelerle, Genel İdare Kurulu, il ve ilçe yönetim kurullarını görevden alabilmektedir (M.36).

ANAP tüzüğüne göre, "etkili bir hizmet ahenginin kurulmaması" (M.41) olması, il ve ilçe yönetimlerinin Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından görevden alınması için yeterlidir ve bu karar kesindir.

Refah Partisi'nde de benzer gerekçelerle aynı yetki Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na tanınmıştır (M.31).

CHP'de ise, "yasa ve tüzük kurallarına uygun çalışmayan örgüt birimi görevlileri" Merkez Yönetim Kurulu tarafından görevden alınabilmektedir (M.40).

ANAP tüzüğüne göre, "Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, gerek gördüğü haller ve yerlerde yeni delege seçimine karar verebilir."

Bu yetkiler kullanılmaktadır da.

Bu partilerde genel başkana büyük yetkiler tanınmıştır.

En önemli yetki, genel kurulu seçim gündemli olarak olağanüstü toplantıya çağırabilmesidir. Bu yetki, sendikalarda yoktur. Böyle bir yetki, genel başkanın, siyasal partinin en önemli karar organı üzerinde önemli bir güce sahip olması anlamına gelir.

Parti başkanı, TBMM'de Grup Başkanıdır. Bazı tüzüklerde bakanları tespit etmek yetkisi de parti başkanına verilmiştir (DYP, M.82). ANAP'da genel kuruldan sonra en yetkili organ olan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun oluşumunda genel başkana özel yetkiler tanınmıştır. Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, genel başkan, genel kurulda özgürce seçilen 40 üye ve genel başkan tarafından önerilen 20 aday arasından seçilen 10 üyeden oluşmaktadır (M.59).

ANAP'ta genel başkana disiplin kurulunca verilen cezaları affetme yetkisi de tanınmıştır.

Sendikalarda denetleme kurulu varken, siyasal partilerde böyle bir organ yoktur.

En anti-demokratik hükümlerden biri de Refah Partisi'nin tüzüğündedir. "Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeleri faaliyet raporu aleyhinde konuşma yapamazlar. Aksi davranışta bulunanlar Merkez Disiplin Kuruluna sevk edilir."

Sendika tüzüklerinde ve yönetimlerin uygulamalarında örgüt-içi demokrasiyle bağdaştırılması olanaklı olmayan hüküm ve davranışlar var. Ancak, siyasal partilerin tüzüklerini tarayınca, sendikalardaki bu uygulamalar gözüme daha az itici gelmeye başladı.